

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Lvdovici Molinæ, E Societate Iesv Theologiæ Doctoris, &
Professoris, Commentaria, In primam D. Thomæ partem**

Molina, Luis de

Lugduni, 1622

Qvæstio XXXI. De iis quæ ad vnitatem, vel pluralitatem pertinent in
diuinis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73915](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73915)

Obiectio.

Solutio. Spiratio actiua non constituit personam, sed in diuiduum quoddam communicabile.

Non est personalis relatio neque proprietatis.

Perfectiora non est opus ut habeant plures actiones immanentes.

Obiectis, iuxta numerum relationum est numerus personarum: sed sunt quatuor relationes diuinae: ergo sunt quatuor personae. Neganda est maior propositio: spiratio namque actiua, quia communis est Patri & Filio, est quod neutri opponatur, Patereque habeat eam à se, Filius uero à Patre per generationem, non constituit personam, sed indiuiduum quoddam Patri & Filio commune, quod proinde rationem non habet personae, cum persona quippiam incommunicabile esse debeat, ut ex dictis quaestione praecedente est manifestum. Quare spiratio actiua, neque relatio personalis, hoc est, constituens personam, neque proprietatis personalis dicitur, ut docet hoc loco Diuus Thomas in responsione ad primum. Quae in hoc articulo dici poterant, dicentur commodius quaestione 36.

In responsione ad tertium D. Thomae habes, non esse necesse perfectiora habere plures operationes immanentes, maxime quando sunt simpliciora. Quare Angelus & Deus pauciores habent operationes immanentes, quam homo: cum tamen homo plures habeat, quam caetera animalia.

ARTICVLVS III. & IV.

Utrum termini numerales ponant aliquid in diuino.

PONERE aliquid idem sonat hoc loco, ac significare aliquid posituum. Querit igitur Diuus Thomas, utrum quando dicimus, Pater, Filius, & Spiritus sanctus sum tres, terminus ille numeralis, tres, significet ac enunciet aliquid posituum de diuinis personis, quemadmodum quando dicimus Deus est sapiens, terminus, sapiens, significat atque enunciat aliquid posituum.

Questionis sensus.

Quidam attendentes ad solum numerum praedicamenti quantitatis, qui est vera quantitas, in duas opiniones distracti sunt, quas hoc loco refert D. Thomas. Prima fuit Magistri in 1. distinctione 24. quo in loco affirmavit, terminos numerales non tribui rebus diuinis ad aliquid ponendum ac affirmandum, sed ad aliquid remouendum. Ut Deum dici unum, ad excludendum ac significandum non esse plures, personas uero dici tres ad excludendam singularitatem & solitudinem, quasi sit sensus, in Deo non est tantum Pater, nec tantum Filius, sed etiam Spiritus sanctus, & nulla alia persona. Licet autem Diuus Thomas hoc loco hanc sententiam cum sua propria conciliare conetur, D. tamen Bonauentura eadem distinctione affirmat sententiam Magistri non teneri.

Opinio Magistri.

D. Thomae sententia.

Numerus transcendens quid dicat in diuino.

Est ergo sententia D. Thomae, praeter numerum praedicamenti quantitatis dari numerum transcendente communi omnibus entibus, etiam personis diuinis. Cum uero huiusmodi numerus nihil aliud sit, quam collectio plurium unitatum transcendentium: unum autem transcendens dicat entitatem ipsam, quae una dicitur, & addat duplicem negationem, unam diuisionis in se, alteram identitatis cum quocumque alio, sit, ut numerus transcendens nihil aliud dicat quam entitates ipsas de quibus praedicatur, cum duplici illa negatione circa unamquamque earum. Quando ergo diuinis personis tribuimus terminos numerales dicentes, Patrem, Filium, & Spiritum sanctum esse tres, tribuimus eis entitates ipsas ipsarum personarum diuinarum, cum duplici negatione circa unamquamque earum: quare huiusmodi termini numerales

nihil posituum addunt supra res quibus tribuuntur, sed solum negationes explicatas. Quae hoc loco addi poterant, dicta sunt 4. Metaphys. & ad praedicamentum quantitatis. Articulus 4. expositus fuit quaestione praecedente una cum articulo illius quaestionis.

QUESTIO XXXI.

De iis quae ad unitatem, vel pluralitatem pertinent in diuinis.

ARTICVLVS I.

Utrum sit sanctissima Trinitas in diuinis.

CONCLVSIO est affirmans, ac de fide. Patet ex illo symboli Athanasij, Trinitas in unitate, & unitas in Trinitate ueneranda sit. Et ex illo Concilij Lateranensis cap. Damianus, de summa Trinitate & fide Catholica. In Deo Trinitas est, & non quaternitas, & ex plerisque aliis. Quando autem Concilium provinciale Toletanum undecimum in confessione fidei, ait: Nec recte dici potest, ut in uno Deo sit Trinitas, intelligit, quasi Trinitas sit in natura diuina: continuè namque iungit, sed unus Deus Trinitas personarum scilicet.

Aduertendum in hac materia. Cum termini numerales transcendentes de formali significant entitates ipsas, quarum singulae in se indiuisae diuisae uero à quavis alia denominantur unum: Deus autem sit entitates ipsae personarum diuinarum, rectè in abstracto uero dicere licet non solum in Deo esse gloriosissimam Trinitatem personarum, sed etiam Deum esse adorandissimam Trinitatem ipsam, id est entitates personarum, quibus conuenit, ut sint tres. Quod si terminus numeralis praecise significaret negationes, tunc in rigore haec esset falsa, Deus est Trinitas, sicut in rigore haec est falsa, Deus est immutabilis, id est, negatio mutabilitatis. Si uero dicatur ex accommodatione usus Sanctorum, & Conciliorum nomen, Trinitas, sumi pro rebus ipsis, quibus conueniunt negationes indiuisiois in se, & diuisionis à quocumque alio, & hoc modo Deum dici esse altissimam Trinitatem ipsam personarum.

Circa responsonem ad tertium aduerte. Concilium Toletanum undecimum loco citato etiam docere, hanc non esse concedendam, In Deo est triplicitas. Idem docet Augustinus 6. de Trinitate cap. 8. Ratio autem est illa eadem, quam reddidimus quaestione praecedente articulo ad quartum.

ARTICVLVS II.

Utrum Filius sit alius à Patre.

DE hac re cautius, quam in quacumque alia, est loquendum. Ut enim Augustinus 1. de Trinitate ait: Nec periculosius alicubi erratur, neque laboriosius aliquid queritur, nec fructuosius aliquid inuenitur. Quare si in quacumque alia re vitandae sunt semper locutiones, quae erroris occasionem praeberere possunt, id maxime in hac est obseruandum, ne ex uerbis inordinate prolatis, iuxta Hieronymi sententiam, bestia incurrat. Ex ergo locutiones vitandae sunt, quae uel iuxta errorem Arij, pluralitatem, aut diuersitatem in essentia innuere, uel iuxta errorem Sabellij, tollere uidentur pluralitatem personarum, Quamuis ergo concedenda sit distinctio unius personae

Trinitas est in Deo esse Deum.

In Deo est triplicitas.

Quae haec trinitas in materia est.

personae ab alia, propter oppositionem relatiuam, admonet tamen D. Thomas non esse affirmandum vnam personam esse diuersam, differentem, separatam, diuisam, disparem, alie nam, aut discrepantem ab alia iuxta errorem Arii; distinctionem in essentia indicare videatur. Quod si inquit, in Scriptura aliqua aethetica differentia, aut diuersitas inter personas diuinas admittatur, ut apud Damascenum lib. 1. fidei orthodoxe c. 10. & 11. ubi ait: Differre ab inuicem hypostasies secundum determinatas proprietates, nomen differentiae, aut diuersitatis, exponendum est, ut idem valeat, ac nomen distinctionis. Quamuis concedendum sit Filium esse vnicum, admonet tamen D. Thomas non esse affirmandum Deum esse vnicum, consuetum, solitariu, aut singularem, ne iuxta errorem Sabellij, communicabilitatem naturae, personarumque pluralitatem negare videamur.

Illud hoc loco admonerim, quatuor sancti, propter sui temporis errores aliquos fugerit locutiones, ne cum haereticis conuenire putarentur, essetque erroris occasio, hodie tamen nihil omnino periculosum esse, si aliquas, quas vltus scholasticorum trinit, concedantur, aut affirmentur: ut Deum esse vnicum, aut singularem, in eo sensu, ut non sint plures Dij, similitereque essentiam diuinam esse vnicam, aut singularem.

Ex argumento sed contra, & ex calce articuli colligitur, quid dicendum sit ad quaestionem propositam, Concedendum quippe est, Filium esse aliu a Patre: quia, nisi, in masculino genere inuict alietatem ac distinctionem in supposito; non tamen est concedendum Filium esse aliud a Patre, eo quod, aliud, substantiue denotat alietatem ac distinctionem in essentia. Vtrumque est sententia Augustini, aut verius Fulgentij, de fide ad Petrum c. 1. qua in argumento sed contra, refertur. Est etiam definitio Ecclesiae in Concilio Lateranensi cap. Damianus, de summa Trinitate & fide Catholica. Vbi habetur: *Liuer, alius sit, Pater, alius Filius, alius Spiritus sanctus, non tamen aliud, sed id, quod est Pater, & Filius, & Spiritus sanctus, idem omnino, ut secundum orthodoxam & Catholicam fidem substantiales esse credantur.* Quo loco aduertendum est, particulam, *alius*, non tamen quia sumitur masculinè, quam quia sumitur adiectiue, denotare alietatem in supposito: vnde in terminatione feminina habetur in symbolo Athanasij, *Alia est persona patris, alia Filij, &c.* & in terminatione neutra concedit D. Thomas in calce articuli, *Filium esse aliud suppositum a Patre.*

Dubium est, vtrum quod, aliud, substantiue denotet alietatem in essentia sit solum ex accommodatione vltus, apud Philosophos, & Theologos, inter quos Porphyrius cap. de differentia, ait, *differentiam maximè propriam, qualis est essentialis, facere aliud, reliquas vero minime*, an verò id habeat vi suae significationis.

Durandus in 1. distinct. 9. q. 1. asseruat, id habere solum, ex accommodatione vltus. Ait namque adiectiue, & substantiue, ac in terminatione neutra, & masculina, ac feminina idem prorsus significare, & idcirco ex sola vltus accommodatione id prouenire. Quamuis autem illud esset sufficiens, quandoquidem Ecclesia & Sancti iuxta communem hominum vltum loquuntur: attamen credo Philosophorum & Theologorum vltum proprietati sermonis, rationiq; inniti. Vnde licet vocabulu aliud, siue adiectiue, siue substantiue sumatur, semper significet idem (significat enim alietatem & distinctionem) quia tamen adiectiue non supponit pro materiali, cui conuenit alietas & distinctio, sed solum applicat suam signifi-

atum formale substantiuo, cum quo constituitur, vti que pro qualitate substantiui denotat alietatem: si namque dicatur, *Pater est alius Deus a Filio*, propositio est falsa, quia denotat alietatem in natura diuina: si verò dicatur, *est alius a Filio*, aut *alio persona*, vel *aliud suppositum a Filio*, propositio est vera, quia denotat alietatem, quoad esse Patris, persona, aut suppositi. Quoniam verò substantiue supponit pro materiali, resoluturque in hoc, id est, aliud quid: quid autem quidditati ac essentiae est affine, porro ratio fuit, ut dum sumitur substantiue, ac accommodatur ad denotandam alietatem essentiae, quae est alietas simpliciter, quam dum sumitur adiectiue:

ARTICVLVS III.

Verum dictio exclusiua, solus, addenda sit termino essentiali in diuinis.

Verum in quaestionibus huius, & sequentis articuli, petitur Verum dictio exclusiua sit addenda, &c. sic intelligitur, ut efficiat propositionem veram. Vt autem vtraque questio intelligatur, notandum est dictionem, *solus*, duobus modis posse sumi. Vno, categorematice, seu significatiue, quo pacto idem significat, quod solitarius, idemque est dicere, *Petrus solus contemplatur*, ac dicere *Petrus solitarius*, seu segregatus a consortio & comitatu alioru eiusdem speciei infimae secum: esto namque Petrus sit inter bestias, imò & inter Angelos, aut eum Deo, dicitur solitarius, ut colligitur ex responsione ad primum D. Thomae hoc loco.

Alio modo sumitur, non solum dictio, *solus*, sed etiam aduerbia, *solum, tantum, humilissimè*, & quae eiusdem sunt generis, syncategorematice, hoc est, ut denotent modum perinde, atque alia syncategoremata, idque multipliciter. Interdum enim sumuntur praecisive, ut vocat Gabriel in 1. distinct. 21. quaest. 1. quo pacto sumitur in his enunciationibus, *Deus solus potest operari, creatura sola non potest operari. Petrus solus leuat tantum pondus. Petrus solus non potest trahere nauim.* Sensus enim est, Deus praecise adiutorio, seu sine adiutorio, creaturarum potest operari, creatura sine adiutorio & cooperatione Dei non potest operari, Petrus sine adiutorio alterius causae particularis leuat tantum pondus, Petrus sine adiutorio alterius non potest trahere nauim.

Interdum sumuntur, ut efficiunt propositionem de exclusio extremo. Eiusmodi autem extremum solet esse, ut plurimum praedicatum, ut cum dicimus, *Petrus scribit tantum*, id est, nihil aliud exercet, *Christus est tantum homo*, id est, nullum aliud esse substantiale habet, quo modo propositio est haeretica: quippe eum simul sit Deus. Ad eiusmodi propositio nes reducuntur, quas vocant de exclusiua copula, quales haec sunt, *praesens momentum temporis tantum est*, id est, neque fuit, neque erit, *Antichristus tantum erit*, id est, neque est, neque fuit. Quo loco aduerte, exclusionem non semper esse vniuersorum, sed interdum operationis, ut cum dicimus, *tantum scribit*, interdum substantialis naturae, ut cum dicimus, *Christus non tantum est homo*, interdum pluralitatis, ut quado dictio exclusiua fertur supra terminum numeralem, & tunc exponitur per particulam *non plura*. Quò fit, ut ad iudicandum, quid in vnaquaque propositione excludatur, attendenda sit res, de qua est sermo, consulendaeque sint aures, in

Filium est aliu a patre, non tamen aliud.
Dicitur.
Durandus, opit.

Quaestio
secunda.
Dicitur, solus
duobus modis
potest accipi.
Primus.
Secundus.
Proposio de
extremo ex-
clusio qua.

ARTICVLVS IV

Verum dictio exclusiua possit adiungi termino personali.

OTA difficultas est propter hanc, & similes propositiones, solus Pater est Deus, in qua dictio exclusiua fertur supra terminum personalem comparatione termini essentialis positi à parte predicati. Etenim ex una parte videtur falsa: quandoquidem exponitur per has duas propositiones, Pater est Deus, & nullus alius à Patre est Deus, quam secundam constat esse falsam, cum Filius alius sit à Patre, & Spiritus sanctus similiter, & tamen sint Deus.

Ex alia verò parte videtur vera: quandoquidem Christus Ioan. 17. loquens cum Patre ait: Hac est vita aeterna, ut cognoscant te solum verum Deum, quibus verbis eam videtur affirmare. Marth. etiam 11. Nemo, inquit, nouit Filium, nisi Pater, quae propositio aequipollet huic, solus Pater nouit Filium, in qua eadem est difficultas.

Prima conclusio D. Thomae est: Dictio, solus, sumpta cathegorematicè, ut denotat solitudinem, non potest addi termino personali: quoniam excludit consortium reliquarum personarum diuinarum à persona cui adiungitur.

Secunda conclusio. In illa propositione, Solus Pater est Deus, dictio, solus, sumpta exclusiue potest efficere propositionem exclusiuam ex parte subiecti tantum, ita vt sit sensus, is, cum quo nullus alius est Pater, seu qui ita est Pater, vt nulla alia persona sit Pater, est Deus, quo pacto propositio est vera, sed inconsona, eoque modo videtur eam exponere Augustinus 6. de Trinitate, cap. 9.

Tertia conclusio. Dictio exclusiua solus, in illa propositione duobus modis potest exponi. Vno, vt excludat alium masculinè, ac sit sensus, Pater est Deus, & nullus alius, aut nulla alia res à Patre est Deus. Atque in hoc sensu est falsa: quoniam Filius est alius à Patre, & est Deus.

Quarta conclusio. Altero modo potest exponi, ita vt excludat aliud substantiuè, id est, rem alterius naturae, distinctamve essentialiter, ac sit sensus, Pater est Deus, & nihil aliud, id est, nulla res alterius naturae & essentiae est Deus. Quo pacto propositio est vera: quoniam licet filius sit alius à Patre, non tamen est aliud. In eoque sensu intelligendae sunt duae illae propositiones à Christo assertae: solumque excludere intendit res alterius naturae & essentiae. Licet autem in idem redeat, planus sensus illius prioris propositionis hic est: Hac est vita aeterna, ut cognoscant te, solum verum Deum, id est, qui ita es verus Deus, vt nullus alius Deus à te sit verus, sed omnes commentitij, confictique Dei sint. Sic exponit Basilus 4. contra Eunomium ad finem, & Cyrillus 10. thesauri, cap. 6.

In quouis sensu harum duarum posteriorum conclusionum haec sunt verae, solus Pater generat, solus Spiritus sanctus spiratur. In sensu tamen 3. conclusionis haec est falsa, solus Pater spirat, quia Filius etiam spirat, & non est pater. In sensu verò quartae conclusionis eadem propositio est vera, quia licet Filius spirat, non tamen est aliud à Patre, sed alius. Admonet tamen D. Thomas, in sensu quartae conclusionis non esse extendendas locutiones, sed solum exponendas esse eas, quae in Scriptura sacra, aut sanctis faciunt in eo sensu prolatae. Quò fit, vt haec, solus Pater

quo sensu in communi vsu loquentium vsurpari soleant eiusmodi propositiones.

Alicui fortè videri poterit hanc propositionem, in qua homo redemit genus humanum, ita vt sit sensus, qui est tantum homo, redemit genus humanum, appellandam esse propositionem de excluso subiecto, quo pacto propositio est haeretica: contradicens verò est orthodoxa. Placet tamen magis dicamus, neque propositiones de excluso subiecto esse in vsu inter loquendum, neque illam esse de excluso subiecto, sed de excluso predicato: hoc enim modo est construenda, is, qui est tantum homo, redemit genus humanum, in qua sunt duae propositiones, vna: Is redemit genus humanum, quae non est de excluso extremo, altera, qui est tantum homo, atque haec est de excluso predicato, non quòd in ea predicatum excludatur à subiecto, sed quòd dictio exclusiua fetatur supra predicatum, excludat à subiecto omnino aliud à predicato.

Propositio exclusiua generalis.

solus, sicut dicitur in textu.

Denique interdum eiusmodi dictiones ita sumuntur, vt in propositione denotent òmnino aliud subiectum excludi à consortio & participatione predicati. At tunc efficiunt propositiones exclusiua, quas vocant: vt cum dicimus, solus Socrates scribit, solus homo est disciplina capax. Eiusmodi verò propositiones, si affirmantes sunt, exponuntur copulatiue per duas alias, quarum prima est ipsamet propositio exponenda, reiecta dictione exclusiua: atque haec appellatur, tum praeciens, tum etiam prima exponens. Secunda verò est propositio constans eisdem terminis, sed à parte subiecti ponitur, nulla alia res à tali, exprimendo eam quae antea erat subiectum: haec verò appellatur secunda exponens. Verbi gratia haec, solus Petrus scribit, exponitur in hunc modum, Petrus scribit, & nulla alia res, seu nullus alius à Petro scribit. Eodem modo exponuntur caeterae similes propositiones.

Dictio exclusiua non excludit concomitantia.

Est tamen magnopere animaduertendù in eiusmodi propositionibus, dictionem exclusiuam non excludere concomitantia subiectum: quorum concomitantium nomine intelliguntur, quae in numero non ponunt cum subiecto propositionis, qualia sunt omnes partes, omnia superiora, inferiora, & accidentia illius in concreto, & si quid aliud est simile. Vt quando dicimus, solus Socrates scribit, licet manus non sit Socrates, non sequitur: ergo manus non scribit, quia est de concomitantibus. Quando etiam dicimus, solus Deus creat, non sequitur: ergo Pater, aut Filius non creat, quoniam sunt personae de numero concomitantium naturam diuinam. Correlatiuum verò, quia ponit in numero cum suo correlatiuo, non censetur de concomitantibus, vt in re proposita loquimur, esto non detur vnum sine alio. Quare rectè sequitur, solus Pater generat: ergo Filius non generat.

Prima conclusio articuli.

His ita constitutis, duae sunt conclusiones huius articuli. Prima est; Sumpta dictione, solus, cathegorematicè, non potest addi termino essentiali. Ratio est, quoniam denotat solitudinem in Deo, excluderetque videtur consortium diuinarum personarum. Secunda est; Sumpta syncathegorematicè, ita vt efficiat propositionem exclusiuam, addi non potest, vt pater si dicas. Solus Deus est aeternus, aut creat: nihil enim aliud à Deo est aeternum, aut creatur.

Secunda.

et aeternus, aut creat: nihil enim aliud à Deo est aeternum, aut creatur.

Pater spirat, simpliciter sit neganda; neque vquam absolute concedenda, imò absolute tamquam haeretica sit condemnanda.

Petes, vtrum hæc sit vera, sola sanctissima Trinitas est Deus. Sunt qui putent eam esse falsam, quoniam, inquit, Filius non est sanctissima Trinitas & tamen est Deus. Proculdubio tamen dicendum est eam esse verissimam. Filius namque non minus est de concomitantibus altissimam Trinitatem, quam manus sit de concomitantibus Socratem, eò quòd quasi pars quaedam gloriosissima Trinitatis sit, cum ea non ponens in numero. Quare licet hæc consequentia nulla est, solus Socrates scribit: ipsius manus non est Socrates: ergo manus non scribit, quia dictio exclusiua non excludit concomitantia: ita hæc consequentia nihil valet, sola benedictissima Trinitas est Deus: Filius non est gloriosissima Trinitas: ergo Filius non est Deus.

Sola Trinitas est Deus an sit admittenda.

A neganda: ergo datur in Deo pluralitas personarum, quarum vna sit generans, alia genita: vna producens, alia producta. Hac eadem ratione ad hoc ipsum probandum vltus est Deus ipse optimus & maximus Ilaia vltimo dicens: Numquid ego qui alios parere facio, ipse non pariam; si ego, qui generationem cateris tribuo sterilis ero?

Confirmatur hæc ratio, quoniam producere actu est perfectio: ergo ex æternitate conuenit Deo, alioquin aliqua perfectio ex æternitate ei defuisset: cum ergo ex æternitate non produxerit res creatas, sit vt produxerit personam aliquam increatam, ac proinde, vt in Deo sit pluralitas personarum.

Confirmatio

Quare communicare se infinito modo est perfectio: ergo conuenit Deo, at non communicat se infinito modo producendo res creatas, sed producendo personam sibi coequalem & consubstantialem: ergo in Deo est pluralitas personarum.

Quare

Quintò, sine consortio & societate nõ est iugunda possessio, ac proinde nec perfecta felicitas: si enim vnus tantum homo in hoc illustri mundi domicilio habitaret, sanè licet abundaret rebus omnibus, quibus abundant ij, qui beati putantur, miseram tamen sortem, & conditionem haberet sine consortio alterius sibi in natura similis, quocum familiares sermones conferret, & animum reficeret: cum ergo in lumine naturali euident sit, Deum esse ens felicissimum, sit, vt in eodem lumine euident quoque sit, eum habere consortium plurium personarum naturæ diuinæ: & cum ex lumine ipso naturali constet, esse vnum tantum Deum, sit, vt eodem lumine notum sit, in Deo esse pluralitatem personarum in vnitate essentia.

Quintò

Sextò, euidenter possumus ostendere, mysterium sanctissimæ Trinitatis non esse de numero carum rerum, quæ esse nequeunt, ac proinde Deo non repugnare, vt sit Trinus in personis, atque adeò posse optimè ei conuenire: sed euident est, id omne reale, quod Deo ad intra potest conuenire, semper, necessariòque eum habere: tum quia, vt autor est Aristoteles 3. Physicorum textu 32. in Deo rebusque æternis, idem est esse, & posse: tum etiam quia si in Deo ad intra non esset idem esse, & posse, Deus esset in potentia ad aliquid reale suscipiendum, atque adeò non esset actus purus quo cum lumine naturæ pugnat, sit ergo, vt euident sit naturaliter Deum esse Trinum in personis.

Sextò

Confirmatur, quia haereticus, qui negat alium articulum, constiteturque articulum excellentissimæ Trinitatis, ex solis suis viribus naturalibus, sine speciali auxilio Dei, ei assentitur: ergo solo lumine naturali possumus cognoscere Deum esse Trinum in personis.

Confirmatio

Septimò in homine est imago beatissimæ Trinitatis, iuxta illud Genes. 2. Faciamus hominem ad imaginem & similitudinem nostram: sed per imaginem cognoscitur id, cuius est imago: ergo viribus naturæ possumus inuestigare mysterium altissimæ Trinitatis, in cuiusque cognitionem venire.

Septimò

Postremò, multi ex antiquis Philosophis mysterium gloriosissimæ Trinitatis artigisse videntur, neque aliter, quam lumine naturali: ergo mysterium augustissimæ Trinitatis lumine naturali cognosci valet. Minor & consequentia perspicue sunt: maior verò probatur, quoniam teste August. 10. de ciuitate Dei, cap. 21. Plotinus Platonius, & Porphyrius de Patre & Filio sunt locuti. Trismegistus etiã multa de mysterio adorandissimæ Trinitatis docuit, vt quaest. 27. artic. 2. ex parte relatum est, copioseque refert Augustinus Eugubinus de perenni philosophia.

Octauò

QUESTIO XXXII.

De diuinarum personarum cognitione qualiter videlicet à nobis cognoscantur.

ARTICVLVS I.

Vtrum sanctissima Trinitas personarum possit per rationem naturalem cognosci.

VTDAM, quos Durandus in 1. dist. 2. quaest. 4. refert, asseruerunt, posse demonstrari sanctissimam Trinitatem, aut pluralitatem personarum esse in Deo. Argumentantur verò primò in hunc modum. Omnis operatio terminatur ad aliquid productum: sed in Deo intelligere & velle sunt operationes immanentes: cum ergo in Deo non aliud per eas producat, quam Verbum per intellectionem, & amor per volitionem, sit, vt in Deo sit verbum, & amor productus. Tunc vltra inter producens & productum necessariò reperitur realis distinctio: cum ergo in Deo non sit ea distinctio in essentia, sit, vt sit in personis, ac proinde sit, vt in Deo detur vna persona producens, & duæ productæ per intellectionem & volitionem.

Trinitatem personarum demonstrari posse probant quidam. Trini.

Secundò, quidquid perfectionis cernitur in rebus creatis, id totum Deo seclusa imperfectione tribuendum est: sed naturam reperiri in multis suppositis, est perfectio in rebus creatis, tamen si diuidi, ac multiplicari in eis, sit imperfectio: ergo primum est Deo tribuendum, secluso secundo: hoc autem solùm sit, si in Deo concedatur pluralitas personarum in vnitate essentia: ergo in Deo pluralitas est personarum.

Secundò

Confirmatio prima.

Confirmari potest hæc ratio in primis, quoniam lumine naturali cognoscitur, humanum animum esse totum simul in pluribus partibus corporis inter se realiter distinctis, Angelicum quoque simul esse totum in pluribus partibus loci: ergo eodem naturali lumine potest cognosci, eandem naturam ac essentiam diuinam esse simul totam in pluribus suppositis diuinis re inter se distinctis.

Confirmatio secunda.

Deinde potest confirmari, quoniam natura, que in vno tantum est supposito, ad illud videtur limitata: Deo autem nulla ratione limitatio est tribuenda.

Tertiò

Tertiò possumus argumentari in hunc modum: generare ac producere sibi simile in natura est perfectio; qua proinde nulla ratione est Deo de-